REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30:
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următorele
BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-korut).
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o serie garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVI.

„GAZETA“ iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe şése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brasov
Administraţiunea, Piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe şese lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe şése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 97. Braşov, Sâmbătă 3 (16) Maiŭ. 1903.

Unde am ajuns?*)

(Articol final.)

Astăḑĭ scriem 2 (15) Maiŭ 1903. Se împlinesce o jumĕtate de secol şi un lustru dela marea şi memorabila adunare naţională de pe „Câmpul Libertăţii“.

In acéstă adunare s'a încheiat pentru tóte timpurile sfânta legătură a frăţiei între fiiĭ naţiunei române şi s'au proclamat sĕrbătoresce principiile egalităţii şi ale libertăţii naţionale; în acéstă adunare s'a pus temelia partidului naţional român.

Tot ce am lucrat, am luptat şi am jertfit timp de cincĭ-ḑecĭ-şi-cincĭ de anĭ pentru înaintarea şi prosperarea poporului nostru, n'a isvorît decât din acea iubire şi frăţie, nu s'a răzimat decât pe acele marĭ principii de esistenţă naţională.

Opintirile, ce de atuncĭ Românii din Ardeal, Bănat şi Ţera ungurésca le-au făcut pentru asigurarea esistenţei lor naţionale, n'au fost încoronate de succesele dorite şi aşteptate.

Altfel cu totul şĭ-au înfăţişat viitorul cei-ce au şeḑut la sfat în fruntea poporului acum cincĭ-ḑecĭ şi cincĭ de anĭ, decât cum se presentă el astăḑĭ. Dér óre fire-am noi în drept a conchide de aicĭ, că ei s'au înşelat în presimţirile lor?

Nu, nicĭ decum. Părinţii noştri au simţit bine şi adevĕrat, că destinul naţiunei lor mult iubite nu póte fi de a se pierde şi a apune în negura vremurilor potrivnice. Décă totuşĭ speranţele şi aşteptările lor s'au avêntat, în acele momente de cea mai nobilă însufleţire naţională, aşa de mult, încât realitatea de aḑĭ prea a rĕmas îndĕrĕtul lor, causa n'a putut fi decât, că dênşii n'au prevĕḑut, că sclăvia fisică, sub care au gemut eĭ, va puté fi schimbată în sclăvie morală pentru urmaşii lor; n'au prevĕḑut, că aceştia din urmă atinşĭ de aerul moleşitor al erei civilisaţiunei moderne, vor recădé mult-puţin érăşĭ în pĕcatele moştenite, se vor invidia, se vor certa şi se vor bate ca orbii între sine şi vor începe din nou a şovăi în drépta şi în stânga faţă cu duşmanii causei lor comune.

Cei ce s'au întrunit odinióră pe Câmpul Libertăţii au încheiat între ei legătura frăţiei, nu pentru ca acéstă mai în urmă sĕ servéscă ca mijloc pentru unii egoiştĭ şi vanitoşĭ de a se înălţa şi îngrăşa pe spinarea poporului, ca sĕ-i neglige orĭ sĕ-i trădeze apoi cele mai sfinte interese de viéţă, ci ca sĕ-şĭ întărescă printr'ênsa fiecare şi toţĭ la olaltă zelul, energia şi curagiul în a lupta cu desinteresare pentru ajungerea scopului comun.

Nu pentru aceea s'au însufleţit înaintaşii noştri, nu pentru aceea şĭ-au jertfit ei avere şi viéţă, ca ceĭ carĭ aveau sĕ le urmeze sĕ devină slugile Nemţilor sub regimul absolutist austriac, şi slugile Ungurilor sub absolutismul parlamentar unguresc.

Ce ar fi eşit din tóte opintirile vecheĭ generaţiunĭ pentru deşteptarea românismului şi renascerea naţională, décă ar fi oferit ţĕrii, tronului şi lumei trista şi umilitórea privelisce, ce ni-se arată pe alocurea în ḑiua de aḑĭ, de a se certa între sine ce e mai bine: sĕ fie pe sfert, orĭ pe jumĕtate orĭ pe întregul naţionalişti şi décă nu ar fi mai oportun şi mai practic pentru Românĭ sĕ-şĭ desbrace peptarul şi brĕul românesc, ca sĕ nu bată prea mult la ochĭ adversarilor lor?

Unde am ajuns în cei cincĭ-ḑecĭ şi cincĭ de anĭ trecuţĭ cu principiile şi cu politica nóstră?

N'avem decât sĕ ne uităm jur împrejur şi ne vom convinge de-o realitate puţin încuragiatóre. Adese-orĭ acéstă privelisce ne aduce aminte o odaiă de copii, în timpul jocurilor şi a distracţiunei. Vedĭ cum fie-care aci călare pe un bĕţ, aci pe un adevĕrat căluşel de lemn, aci cu o tobă acăţată de gât vrea sĕ fie cel dintâiŭ şi numai cel dintâiŭ, îi veḑĭ apoi mâncându-se unul pe altul şi în fine încăierându-se între dênşii, care învălmăşélă se sfîrşesce c'un plâns comun.

Décă voim sĕ evităm în viitor de a apără fie şi numai în parte, ca uniĭ, carĭ am juca un joc copilăresc cu marele interese de viéţă ale naţiunei nóstre; décă voim sĕ fim adevĕraţĭ promovătorĭ ai marilor principii, ce ni-au fost date ca directivă de către iniţiatorii luptelor nóstre de egală îndreptăţire naţională, trebue sĕ ţinem sémă înainte de tóte de un adevĕr, pe care nu-l va puté rĕsturna nicĭ un sofism de pe lume.

Acest adevĕr este, că tóte încercările de a îndrepta situaţia şi tóte planurile, ce le născocesc unul şi altul dintre actualii sĕu viitorii matadorĭ, nu vor avé nicĭ un efect, practic, până ce nu va fi restabilită, prin energica intervenire a tuturor factorilor serioşĭ ai naţiunei nóstre, încrederea şi frăţia din sînul nostru şi până ce partidul nostru naţional nu va înceta de a fi un teren de esperimentare puerilă pentru o sémă de diletanţĭ şi începĕtorĭ în ale politicei.

*) A se vedé nr. 90, 91, 94 şi 95 ai „Gaz. Trans.“ din a. c.

Revoluţia din Macedonia. Firul telegrafic aduce scirĭ sensaţionale din Sofia. Metropolitul *Girasimos* a fost arestat în Strumiţa. — In *Monastir* s'au făcut arestărĭ în massă. — Lângă *Giamaia* a fost o luptă înverşunată. Poporaţiunea se refugiéză spre graniţa Bulgariei. — Colonelul *Jankov*, care voia sĕ mérgă în Macedonia, a fost arestat şi dus la Sofia.

Procesul pentru „agitaţie“

al catechetului I Stupinianu.

Deva, 13 Maiu 1903.

(Raport special al „Gaz. Trans“.)

Şirul persecuţiunilor şovinismului maghiar îndreptat contra naţionalităţilor şi în special contra nóstră a Românilor cu atâta furie pe tóte terenele şi sub diferite pretexte existente şi neexistente, în special potopul proceselor de agitaţie intentate atât pressei române, cât şi particularilor, au trebuit sĕ-şĭ secere victima şi de astă-dată, confirmând din nou caracterisarea stărilor deplorabile de astăḑĭ.

Adĭ s'a ţinut pertractarea finală, înaintea tribunalului din Deva, în causa de „agitaţie la ură a naţionalităţii române contra naţiunei maghiare“ a d-lui *Iosif Stupinianu*, fost paroch gr. cat. în Bârcia mare, catechet la şcóla de stat din Bârcia-mică, şcólele reale şi preparandia de stat din Deva, ér de present paroch în comuna Rîul-alb, — pe basa actului de acusare ce i-l'a intentat procurorul din Deva d-lui Stupinianu în 14 Ianuarie a. c. sub Nr. $\frac{275}{\text{K. II.}}$/903 şi publibat în traducere în Nr. 19 al „Gazetei Transilvaniei“.

Tribunalul (senatul) s'a constituit în modul următor: d-l I. *Veress* jude de tablă ca preşedinte, ér d-nii: C. *Székely* şi I. *Iasenovics* ca membrii votanţĭ: notar d-l C. Heja. Acusator public: I. *Makkai*, ér apĕrător d-l Dr. *Iustin Pop*.

Pertractarea s'a început la órele 8 dim. Pentru a constata, décă toţĭ cei citaţĭ în causă ca martorĭ sunt presenţĭ séu lipsesce vre-unul, preşedintele a dispus sĕ se întroducă tóte mărturiile în salá. Aci se produce un tablou destul de caracte-

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Mórtea mea.

(7) (Urmare).

4.

Cât am rĕmas în acéstă stare, nu pot sĕ sciu; o secundă şi o vecĭnicie, în nefiinţă sunt egale — ér eu nu mai eram. Dar încetul cu încetul, cam nelămurit la început, însĕ totuşĭ observabil, se întórse în mine conscienţa existenţei. Dormiam încă, dér începui a visa, şi visul meu sĕmăna, cu un tablou curios, care altă dată mĕ chinuia des; când eram treaz aveam darul de a iscodi întîmplărĭ înfricoşate şi simţeam o plăcere amestecată cu grózá, de a mĕ transporta în situaţiile cele mai înspăimêntătóre.

Mi se părea, că nevasta mea mĕ aştepta undeva — probabil acasă — şi trebuia sĕ călĕtoresc cu trenul pentru a puté ajunge la dênsa. Trenul trecea printr'un tunel şi de odată se auḑi o bubuitură de tunet. S'a întâmplat o surpare dublă, dér trenul nostru n'a fost atins de o singură piétră măcar, vagónele au rĕmas nestricate, numai întrarea şi eşirea tunelului erau astupate, aşa că noi ne aflam între nisce ziduri de stâncĭ în pântecele muntelui. Şi acum se începù o agonie lentă, înfiorătóre. Orĭ-ce speranţă de ajutor, de scăpare era esclusă, cel putin o lună trebuia sĕ dureze, până ce se va puté deschide tunelul cu multă muncă şi sudorĭ şi cu întrebuinţarea unor maşine puternice.

Eram închişĭ aşa-dér într'o pivniţă fără eşire şi mórtea nóstră era numai chestie de câteva óre.

Repet că adesea a lucrat fantasia mea la acéstă dramă variând fără sfîrşit tablourile şi scenele. Erau în trenul acela bărbaţĭ, femei şi copii peste o sută de persóne şi se petreceau mereu nouĕ episode.

Adevĕrat, în tren se aflau ceva alimente, acestea însĕ în curênd s'au consumat şi nenorociţii se hărţuiau pentru ultima bucăţică de pâne. Colo era un moşnég în agonie, pe care îl respingeau cu pumnii, dincolo o mamă, care se lupta ca o lupóică, spre a acapara pentru copilul sĕu câteva bucăturĭ. In vagonul meu era o păreche tinĕră Aceştia se ţineau îmbrăţişaţĭ, nu mai sperau nimica, nu se mai mişcau, horcăiau numai, agonia începuse.

Linia în tunel rĕmânênd liberă, ómenii se coborîseră şi ocoliau trenul ca nisce lupĭ flămânḑĭ căutând pradă.

Aicĭ nu mai era deosebire de clase. Bogatul şi sĕracul, superiorul şi inferiorul erau d'avalma. Un domn fórte bogat şi distins plângea de gâtul unui lucrător şi îl numia frate.

N'a ţinut, mult ,şi lămpile au început a se stinge prin vagóne. Reserva de cărbunĭ în locomotivă era de mult consumată, nu mai era foc în ea şi ómenii vrênd sĕ trécă de la un vagon la altul, trebuia sĕ pipăe prindêndu-se de róte spre a se orienta şi a nu se lovi unii de alţii. Pipăind cu mânile, ajungeau până la locomotivă, pe care o recunosceau după drugii de fier şi cóstele-i uriaşe, acum imobile, o forţă nefolositóre, care stetea mută şi nemişcată în întuneric.

Puté sĕ fie ceva mai înfricoşat, decât acest tren prins în mijlocul stâncilor cu pasagerii sĕi îngropaţĭ de vii, carĭ muriau unul câte unul încet de mórtea cea mai chinuitóre?

Şi în visul meu grozav îmĭ zugrăviam detailurile cele mai oribile până în cele mai micĭ particularităţĭ. Urlete şi vaiete străbăteau întunerecul şi de-odată simţiai, cum se apropie de tine cine-va pe neaşteptate şi sensaţia neplăcută se potenţa. Ceea-ce mĕ făcea de astă-dată sĕ sufer şi mai mult în visul meu — lucru pe care la zugrăvirile anterióre ale acestor situaţiunĭ nu l'am observat — era frigul şi lipsa totală de aer. Nicĭ-odată în viéţa mea n'am suferit aşa frig. Par-că eram îmbrăcat într'o manta de ghiéţă, par-că o umeḑélă penetrantă ar fi străbătut în interiorul craniului meu, în mĕduva óselor. Şi eram ameninţat sĕ mĕ asfixiez, întréga stâncă părea că e rostogolită pe peptul meu, tótă greutatea ei zăcea pe mine şi mĕ năduşia apróape. De-odată însĕ rĕsunà un strigăt de bucurie.

De cât-va timp ni-se părea, că auḑim un vîjĕit îndepărtat şi nădăjduiam, că din afară lucréză pentru liberarea nóstră. Insĕ de acolo de unde se auḑia vîjĕitul, nu ne mai venia nicĭ o liberare. Ce era? Unul din noi descoperì în tunel o grópă, un fel de fântână de aer şi atuncĭ a scos acel strigăt, din care noi toţĭ prinseserăm nădejdea liberării. Ne grăbirăm cu toţii într'acolo şi cu toţii vĕdurăm un fel de urloiŭ săpat în tunel, ér d'asupra lui o

ristic, care şi pe preşedinte l'a silit sĕ-şi ascundă faţa eu un act, ca sĕ nu i-se observe surîsul, ce i-l'a causat vederea martorilor.

Adecă pe lângă învĕţătorul de stat din Bârcia-mică, 2 bărbaţi şi o femeie, se umple sala de copii de 8—10 anĭ, aduşĭ toţĭ ca mărturii că d-l Stupinianu „a atacat pacea internă a statutului“, — după cum dice actul de acusare.

Fiind toţĭ presenţĭ preşedintele provócă pe martorĭ sĕ părăséscă sala de pertratare şi depărtându-se copiiĭ şi ceilalţĭ martorĭ, tabloul s'a finit, fără sĕ altereze câtuşĭ de puţin demnitatea pertractăreĭ.

Preşedintele aduce la cunoscinţă d-lui Stupinianu, că este acusat, că în 5 Decem. 1902 presentându-se la şcóla de stat din Bârcia-mică ca *catechet* gr. cat., acolo a dis către vre-o 15 copii adunaţĭ, carĭ după datină l'au salutat cu *„jó nopot adjon az Isten“*, că de aci încolo *nicĭ pe el, nicĭ pe altul*, scolarii sĕ nu-l salute unguresce, ci *tot-déuna sĕ salute românesce*, pentru-că ei sunt *Valachĭ*; bine sĕ bage de sémă, că *Unguriĭ vrĕu sĕ facă Ungurĭ din ei*, dér sĕ nu se dea până pot; lĭ-a mai spus, că va face *şcólă valachă* în Bârcea mare şi până atuncia îi va duce la scóla valachă din Sânt-Andres.

A mai dis acusatul despre Fodor Vilma, că numele ei e slovăcesc orĭ nemţesc; pe Tollas Albert l'a „botezat“ Adam (?) pe Tollas János, Iuon; pe Viseriu Eva — Vuţa etc. etc. („Gazeta“ Nr. 19) şi în fine când au eşit din şcólă copii, salutând unguresce pe căruşul acusatului Roman Péter, acusatul ridicându-şĭ mâna, ameninţându-i cu ploierul li-a dis, *sĕ nu salute unguresce, ci românesce, că-i bate*.

Il întrébă, décă sunt adevĕrate acestea şi décă se simte vinovat?

Acusatul rĕspunde, că *nu sunt adevĕrate şi nu se simte vinovat*, pentru-că lucrul stă altfel. Anume:

Sosind în numita di cu trenul de diminéţă, de la Deva, şi terminându-mĭ unele afacerĭ cu parochienii meĭ din Bârcia-mare, cam pe la 7 óre diminéţa am pornit — dice Stupinianu — în preumblare către şcóla din Bârcia-mică, unde aveam óre de catichisaţie.

Copiiĭ din Bârcia-mare vreo 12—15 la număr, mergĕnd pe potecă unul după altul către şcólă, m'au ajuns pe drum şi trecĕnd înainte m'au salutat toţĭ unul câte unul într'o unguréscă mai bună séu mai slabă **„jó nopot odjon az Isten“**!.... „jó napot adjon az Isten!“....

Audĕnd acestea eu opresc pe copii şi îi întreb, décă sciu ei cine sunt eu? — Copiiĭ rĕspund unanim că, da, *„popa nostru“*. — Bine, le dic atuncĭ, dér **pe popa vostru se cuvine sĕ-l salutaţĭ românesce**, pentru-că şi voi sunteţĭ Românĭ şi eu sunt Român.

După acésta s'au depărtat. Étă-cum stă lucrul în adevĕr.

Cât despre numele copiilor, este adevĕrat, că întrebându-i cum îi chiémă şi rĕspundĕndu-mĭ unguresce — dice d-l Stupinianu — i-am întrebat: *dér acasă părinţiĭ voştri cum vĕ strigă?* Ei mĭ-au rĕspuns unul că-l strigă Pĕtruţ, altul Ion, alta Vuţa etc. Li-am dis atuncĭ, că **aceste li-s numele lor adeverate. Cum îi strigă părinţii, îi voiŭ strigă şi eu.**

Urméză *ascultarea martorilor*.

Primul e învĕţătorul de stat din Bârcia, *Bodosi Lajos*, originar din comitatul Ciucului, — campion al maghiarisărei şi, judecând după vehemenţa predăreĭ, mare şovinist şi dornic de a-şĭ câştiga vr'un „merit patriotic“. Bodosi spune, că dênsul nu a fost martor imediat la nimic ce s'a petrecut. A primit pe d-l Stupinianu, l'a întrodus în şcólă, i-a predat catalogul si s'a depărtat, mergĕnd la Bârcia-mare, unde avea nisce afacerĭ. — Acolo la casa primarului, fiind de faţă şi notarul, *au venit la el părinţiĭ copiilor şi s'au plâns* (?), *că ce preot a lăsat dênsul în şcólă*, care învaţă copiiĭ la *lucrurĭ contrare statuluĭ* (sic!) Căcĭ étă ce lĭ-a spus copiilor, că nu e permis sĕ mai dică bună diua unguresce, ci numai românesce, etc.

După aceea — continuă Bodosi — mergĕnd în şcólă după amédĭ, mĭ-au spus şi copiiĭ. Eu i-am întrebat: Sciţĭ în ce ţéră trăiţĭ? — „Da“ — fù rĕspunsul, — „în Ungaria“. — Noa, vede-ţĭ, **în Ungaria locuesc numai Ungurĭ (?!) şi numai unguresce se póte vorbi.**

Părinţiĭ m'au întrebat pe urmă, că unde pot sĕ caute remediare? Ér eu i-am îndrumat la *senatul scolastic*. La acea şedinţă în care s'a adus înainte afacerea Stupinianu în senat, fiind membru, am luat şi eu parte. Aicĭ, ca la forul prim, **s'a interdis d-luĭ Stupinianu sĕ mai catechiseze**, pe urmă s'a trimis causa la comisiunea administrativă.

Urméză **soţia luĭ Fodor Nicolae.**

Dênsa spune, că venind copila de la şcólă acasă i-a spus, că preotul cel nou lĭ-a dis, că pe nimenĭ sĕ nu-l mai salute unguresce, ci numai românesce şi că ea, copila, nu are nume nicĭ unguresc, nicĭ românesc, ci nemţesc seu slovăcesc. Avĕnd altă trébă, a mers la primarul şi acolo a povestit şi cele ce a spus copila. La întrebarea, décă nu a mers anume la primar sĕ se plângă şi décă s'a plâns, spune *că nu.*

Martora este confrontată cu *Bodosi*, care a dis, că părinţii copiilor s'au plâns, dér fără resultat.

Preşedintele: Sĕ se cheme în sală martora Fodor Vilma. — Servitorul întârdie cu presentarea martorei. Preşedintele sună şi spune servitorului sĕ ţină martorii la îndemână.

Servitorul rĕspunde, că copiiĭ aceia au luat'o fuga pe trepte în jos, de-au umplut edificiul justiţieĭ.

In urmă apare mortora: o fetiţă de 9 anĭ, de la care preşedintele abia póte scóte câte-un cuvĕnt.

— De ce religie eştĭ? Fetiţa nu scie sĕ dea rĕspuns unguresce nicĭ decum, ceea-ce s'a întâmplat de altfel cu toţĭ copiiĭ. Aceea însĕ o scie spune fluent, că „d-l părinte a dis sĕ nu mai salute unguresce, ci numai românesce“, etc.

Notez că acest rĕspuns părea a fi fost dat după unul şi acelaşĭ formular de căţĭ-va dintre şcolarii cei mai micĭ, pe când cei mai mărişorĭ au fasionat, că **d-l părinte a dis, că pe Ungurĭ se-i salute unguresce, ér pe Românĭ românesce**, precum şi că nu în şcólă s'a întâmplat convorbirea, ci pe drum către Bârcia-mică, unde şcolarii s'au întâlnit cu d-l părinte.

Apĕrătorul cere sĕ i-se pună martorei întrebarea, décă nu cumva a fost învĕţată ce sĕ spună? *Preşedintele* refusă a pune acéstă întrebare.

Urméză martorul **Viseriu Peter**, primarul din Bârcia-mare, care spune, că dênsul scie despre causă numai de acolo, că a fost de faţă când **gendarmii au ascultat copiiĭ.** — Nevasta luĭ Fodor Nicolae a spus în casa dênsului, dér *nu s'a plâns*, ci simplamente *a povestit numai* întâmplarea.

Herpen Péter *a Mihalye* a fasionat, că mergĕnd dênsul acasă, nevasta se sfădea cu copiiĭ, — o fată spunea, că d-l părinte a dis, ca sĕ nu mai dică *„gyorigyelt“* „bună vremea“, unguresce ci *sĕ dică românesce.*

Procurorul către martor: De ce-ţĭ trimiţĭ d-ta copiiĭ în şcólă unguréscă?

Martorul: Fiind-că nu-i alta!!

Martorii *Surr Erzsi, Tollas Albert, Tollas Iános, Viseriu Eva, Herpenes Mari, Popa Péter* şi *Stirb Anna*, toţĭ şcolarĭ, rĕspund de asemenea în cea mai mare parte, că *d-l părinte lĭ-a spus, că pe Ungurĭ sĕ-i salute unguresce şi pe Românĭ românesce.* Despre aceea, că le va face şcólă, séu că-i va duce la Sânt Andres, precum şi că i-a ameninţat când a salutat pe căruş unguresce, *nicĭ unul nu scie absolut nimic.*

Căruşul *Popa Petru* rĕspunde, că d-l părinte a dis către copii, *mergeţĭ dragii mei acasă, că e frig*, dér **nu i-a ameninţat.**

După acestea urméză **vorbirea procurorului**, care a fost o sforţare desperată. A îndrugat d-sa câte tóte la olaltă. A recunoscut, că dovedile s'au dezvalvat cu totul, însĕ d-sa susţine acusa în întregime, pe basa celor mărturisite de copii înainte de asta cu 5 lunĭ înaintea gendarmilor.

Incércă a argumenta comiterea faptei punibile, cu aceea, că acusatul a spus acestea înaintea unui grup de 15 inşĭ (copii.) In general discursul de acusare şi întréga atitudine a d-lui procuror a făcut şovinismului cel mai rĕu serviciu.

După procuror se ridică apĕrătorul d-l **Dr. Iustin Pop** şi într'o pledoarie fulminantă, escelent argumentă, care a făcut o adêncă impresiune şi asupra Maghiarilor presenţĭ, a dovedit completa nevinovăţie a părintelui Stupinianu. (Vorbirea d-lui Pop o vom publica întrégă în numerii următorĭ. — Red.)

Acusatul **Stupinianu** încă se apĕră, românesce, dicĕnd, că prin aceea că a provocat pe copiiĭ de şcólă sĕ-l salute românesce, n'a comis nicĭ o crimă. Limba de instrucţiune la catechisare e limba română, limba bisericeĭ aprobată de capul bisericeĭ şi de Maj. Sa. Nu e dér crimă, ce a făcut, ci o virtute. Limba şi legea nimenĭ nu are drept a le lua, ér décă le apĕră şi ţine la ele, acésta numai spre onóre póte sĕ-i servéscă. Cere sĕ fie achitat. (Vom publica şi acest discurs în întreg în numerii viitorĭ. — Red.)

Sentinţa o cunósceţĭ. Preotul Stupinianu fù condamnat la *3 lunĭ închisóre de stat şi 100 cor. amendă.*

* * *

Fórte natural, că au trebuit sĕ-l judece pe catechetul român Stupinianu, fiind-că:

1. La cas de achitare:

a) ar fi fost desavuat *inspectorul reg. ung.*, de unde mai cu sémă a pornit acéstă persecuţiune; şi prin urmare

b) ar fi fost desavuat şi *ministrul de instrucţiune*, care n'a voit sĕ întăréscă numirea d-lui Stupinianu; mai departe

c) ar fi fost desavuat *fişpanul comitatului*, în a căruia comună originară s'a întâmplat faptul şi care însuşĭ a stăruit sĕ fie depărtat Stupinianu; dér mai cu sémă

d) ar fi fost desavuată *procuratura supremă*, care a solicitat acéstă causă.

2. S'ar fi periclitat pornirea de maghiarisare de pe la Bârcea şi peste tot în părţile locuite de Românĭ; şi

3. Trebuia sĕ se mai dee puţină hrană molohului şovinist şi materie de esploatat pressei jidano-maghiare.

Coresp.

Nouĕle numirĭ de episcopĭ.

Am anunţat deja numirile de episcopĭ gr. cat. făcute la scaunele devenite vacante din Oradea-mare şi Lugoş. Publicăm acum în traducere textele prea-înaltelor resoluţiunĭ:

„La propunerea ministrului meu de culte şi instrucţiunea publică numesc pe Dr. Demetriu **Radu** episcop gr. cat. de Iugoş — episcop gr. cat. la Oradia mare.

Viena, 10 Maiŭ 1903.

(ss) ***Francisc Iosif,***
(ss) *Dr. Iuliu Wlasics.*

„La propunerea ministrului meu de culte şi instrucţiunea publică numesc pe Dr. Vasile **Hossu**, canonic al capitlului gr. cat. metropolitan de Alba-Iulia-Făgăraş episcop gr. cat. la Lugoş.

Viena. 10 Maiŭ 1903.

(ss) ***Francisc Iosif,***
(ss) *Dr. Iuliu Wlassics.*

Dr. Demetriu *Radu* s'a născut la 7 Noemvrie 1861 în Uifalĕu (Alba-inferióră). Studiile primare le-a făcut în Aiud, cele secundare în Blaşiŭ, de unde metropolitul Vancea l'a trimis în colegiul grec al Sf. Atanasiu din Roma. In colegiul de propaganda fide a studiat teologia şi filosofia până la 1885, distingêndu-se la o discuţiune publică, ţinută în presenţa papei, încât i-s'a acordat o medalie de aur. Dr. Radu este doctor în filosofie şi teologie. Hirotonit preot, se întórce în Archiediecesă, întrând pentru scurt timp în cancelaria metropolitană. De aicĭ fù trimis la Bucuresci, unde a petrecut timp de 10 anĭ. La predicele ce le ţinea în limba română în catedrala S. Iosif, se aduna în tot-déuna multă şi distinsă lume. Aicĭ fù înaintat protopop, econom al Archidiecesei de Bucuresci şi Rector al Seminariului. In Nov. 1896 fù numit episcop la Lugoş.

Dr. Vasile *Hossu* s'a născut în T.-Mureşului în diua de 11 Februarie 1866. Studiile primare le-a făcut în oraşul sĕu natal, cursul inferior al gimnasiului la Saşĭ în Reghin, cursul superior în T.-Mureşului, de unde metropolitul Vancea l'a trimis la colegiul grecesc Sf. Atanasiu din Roma. Cursurile filosofice şi teologice le-a ascultat în colegiul de „Propaganda fide“, unde a fost promovat doctor în filosofie. Tot la acest colegiu a fost promovat doctor în teologie. Hirotonit preot fù numit întâiŭ profesor de dogmatică la facult. teol. din Blaşiŭ şi membru în comisiunea pentru editarea cărţilor rituale. Mai târdiŭ fù numit rector al internatului Vancean. La 1898 fù ales canonic cancelar. A fost redactor la „Unirea“. In 1901 fù numit prelat papal.

Congregaţia comit. Caraş-Severin.

(Românii şi guvernul. — Jubileul graniţeĭ. — Dreptul de întrunire. — Cestiunea colonisărilor.)

La 13 Maiŭ n. s'a ţinut în Lugoşiŭ congregaţia de primăvară a comitatului Caraş-Severin. Membrii românĭ au fost presenţĭ în număr mare.

Fişpanul *Pogany* deschide şedinţa şi aduce la cunoscinţă, că din partea d-lui gen. *Gränzenstein* s'a anunţat o propunere.

Gen. Arthur *Gränzenstein* luând cuvêntul propune, ca comitetul municipal al comitatului Caraş-Severin *sĕ desaprobe obstrucţia* contra indemnităţiĭ budgetare, ca fiind periculósă pentru constituţiune şi parlamentarism, şi sĕ voteze încredere lui Coloman Szell.

D-l Cor. *Brediceanu* luând cuvêntul ţine un discurs energic, în care declară de la început, că Românii nu se pot identifica cu nicĭ un partid şi cu nicĭ un fel de tactică a dietei din Budapesta. Propunerea lui Gränzenstein violéză dreptul constituţional şi congregaţia nu se póte face vinovată de o astfel de violare. Ea n'are dreptul de a împuternici un guvern, ca sĕ conducă afacerile ţĕrii fără budget legal. Conferinţa naţională română din 1892 a constatat în conclusul al doilea, că isvorul rĕului zace în ideea fundamentală a politicei de stat dominante, care substitue interesul separatist naţional al unei rasse intereselor comune ale statului, şi propagă pe faţă ca scop final unificarea, adecă maghiarisarea tuturor individualităţilor naţionale ale ţĕrii. Acesta e un atentat în contra esistenţeĭ nóstre naţionale şi e negaţiunea ideiĭ fundamentale a statului modern.

Românii au semnalat pericolul. Ródele acelui sistem acum s'au copt, s'au

---

zare albastră, care nu era mai mare decât o stea. O, ce bucurie! Albastrul, care ne trimitea salutul sĕu în mijlocul nopţii, în care ne aflam, acest peticel disparent era ceriul! Şi ne întindeam gâturile şi gurile spre el, ca sĕ respirăm, şi zăriam lămurit câte-va puncte întunecóse, carĭ se mişcau; de sigur erau lucrătorii, carĭ începură acţiunea de salvare!

Atuncĭ începură cu toţii a striga: Scăpare! Scăpare! şi tóte braţele se întindeau tremurând spre lumina cerescă.

Violenţa acestor strigăte mĕ trezi şi îmĭ reveni conscienţa. Unde eram? De sigur încă în tunel. Eram culcat pe spate şi simţiam în drépta şi stânga păreţĭ, carĭ mĕ strimtorau şi îmĭ împedecau orĭ-ce mişcare. Voiam sĕ mĕ ridic, dér mĕ lovii straşnic la cap. Eram aşa-dér împresurat din tóte părţile de stâncĭ? Şi unde s'a ascuns strălucirea albastră, peticelul de ceriŭ? A dispărut. Nu mai vĕd nicĭ o lumină, nu simt nicĭ o adiere de vînt, mĕ năduşesc, abia pot respira. Mĕ scuturau frigurile şi dinţii îmĭ clănţăniau.

(Va urma.)

încercat copiii alintaţi ai sistemului între sine şi strigă în ţeră după ajutor. Consciinţa Românilor e curată, ei nu pórtă vina pentru cele ce se întâmplă la Budapesta. Decă am fi Pilat, am pute dice: „decă tu parlament maghiar nu ai voit se scii de noi, acum nici noi nu voim se scim de tine“.

Situaţia Românilor e clară. Politica de guvernament li-a răpit rênd pe rênd tóte drepturile şi s'a ferit ca de foc de a face vr'o concesiune naţională poporului nostru. Numele „naţionalităţii“ servesce de spaimă pentru guvernanţi. Esclusivismul de rassă a făcut, ca dieta se nu fie produsul voinţei poporului şi se nu represente ţera. Se aleg cu forţa deputaţi contra voinţei alegĕtorilor, ca se represente în dietă *utopii* şi nu interesele adeverate ale populaţiunei. Aţi făcut unirea cu Ardealul, şi în loc se împărţiţi drepturile frăţesce, aţi lipsit poporul şi de drepturile ce le-a avut, încât aprópe trei milióne de Românî nu au nici un representant naţional în dietă. Avem lege, că fie-care cetăţên e capabil se pórte oficii publice. Dér aţi întocmit lucrurile aşa, încât adi mâne nici notari românî nu mai avem în acest comitat. Ceea-ce pentru d-vóstră e virtute, pentru noi e crimă. Decă d-vóstră ţineţi la limba şi naţionalitate, e virtute cetăţenéscă, decă noi ţinem la limba şi legea părinţilor noştri, comitem crime, încât nu are statul destule temniţe pentru noi.

Decă noi am adera la propunerea făcută, am minţi, şi nimenî nu póte cere de la noi se minţim. *Noi încredere nu votăm guvernului.*

Fişpanul pune la vot propunerea, şi majoritatea o primesce.

In *cestiunea colonisărilor* (colonia de la Brazova) vorbesc d-nii Dr. G. *Popovici* şi Cor. *Brediceanu*. Cel dintâiu arată marea catastrofă, ce a dat asupra poporului în urma politicei de colonisare. Cel de al doilea spune, că s'au înfiinţat colonii peste colonii fără ca se ţină cont de comunele esistente. Scopul statului nu póte fi nimicirea comunelor esistente. Sistemul de a îmbuiba pe unii şi de a flămêndi pe alţii, e seminţa invidiei, urei şi nemulţămirei, din care numai bine nu póte se rĕsară.

Urméză la ordinea dilei propunerea viceşpanului de a aproba decisiunile oraşului Caransebeş şi ale mai multor oraşe din graniţă cu privire la contribuire cu banî pentru ridicarea unei statue Maj. Sale din incidentul *jubileului de 30 de anî* de la incorporarea Graniţiei la Ungaria. D-l Dr. C. *Jurca* combate propunerea, căci un astfel de jubileu, înainte de a se împărţaşi foştii grăniţerî de beneficiile adevĕratului constituţionalism, nu are nici un rost. — D-l Dr. St. *Petrovici* întrébă, decă au foştii grăniţerî causă se jubileze? Nu! Maj. Sa când a desfiinţat graniţa, a avut intenţiunea, ca se facă pe foştii grăniţerî părtaşi de tóte beneficiile constituţionale. In realitate însĕ ce vedem? Vedem, că foştii grăniţeri nu-s stăpânî nici pe viéţa lor intelectuală, nici pe averea lor câpĕtată de la Maj. Sa pentru grelele şi îndelungatele servicii militare. Şcólele, carî erau *românesci*, s'au prefăcut în şcóle comunale cu scop de a maghiarisa, ér asupra averii colective nu mai dispun. Nici până adi nu li-s'a dat voie se înfiinţeze din averea lor gimnasiul român decretat înainte aprópe cu 30 de anî. Starea acésta nu póte îndemna pe foştii grăniţerî se jubileze.

La *cestiunea dreptului de întrunire* pusă la ordinea dilei prin presentarea curendei comitatului Pojun, care solicită regularea prin lege a dreptului de întrunire şi de asociare, ia cuvêntul d-l Dr. St. *Petrovici* şi propune, ca şi comitatul Caraş-Severin se solicite printr'o adresă grabnica regulare a dreptului de întrunire, de asociare şi de pressă. Alte state constituţionale mai tinere au normat prin lege modul de eserciare a acestui drept, numai în Ungaria milenară acest drept e pus la discreţiunea organelor publice administrative.

Congregaţia se închide la órele $4^1/_2$.

Chestiunî agrare.

II. Remedii.

(Urmarea' a 7-a.)

De aplicat şi esecutat ea s'a aplicat şi esecutat numai în parte, acolo, unde erau marî proprietarî şi tot-déuna în folosul lor, pe când ea era menită se aducă folos şi avantagii mai marî ţĕranului şi micului cultivator, ca acesta în loc de 40—60—200 parţele infime, împărţite şi diseminate pe întreg hotarul, şi cele mai multe din ele fără căi de comunicaţiune directă şi supuse la sila de culturî şi folosinţe comune *cu obştea*, se aibă şi caute fie-care sistematic numai *una două* séu *cel mult trei parţele* mai marî şi binecondiţionate, şi avênd drumul direct şi comunicaţiunea liberă diua şi nóptea la ele şi posibilitatea de a-l căuta şi folosi fie-care după interesul sĕu şi cum îl va tăia gândul, fără de orî-ce amestec şi ingerinţă din partea streinilor, comunei orî obştei.

Adi se cunosc şi se vĕd resultatele şi greşelile comise, ce a dat comasarea şi în bine şi în rĕu. Cântărind fără preocupare pe cele bune cu cele rele, cele bune prevaléză; de aceea compatrioţii noştri saşî lucréză pe capete întru esecutarea ei la tóte comunele, fără deosebire decă au fost odinióră clăcaşe orî libere. *Noi încă trebue se-i urmăm în interesul salvărei poporului nostru, şi pentru îndrumarea lui pe calea culturei raţionale şi a progresului.* Pericolele şi greutăţile, carî au fost odinióră, astădî nu mai sunt de temut. Esistă o esperienţă mai mare şi în popor în privinţa lor şi cu esemple numĕróse cunoscute, apoi dispunem adi de un personal technic mai bine pregătit şi cu esperienţă în afacerî suficientă, şi se pricepe şi poporul mai bine în evaluarea calităţii pămêntului şi împărţirea lui ca la niscaiva transgresiunî şi încercărî de a-l seduce şi jigni în interesele sale, din partea inginerilor operatorî orî a judecătorilor şi deregĕtórelor comunale, ca se nu mai stea cu mânile în sîn şi a se da de bună voie victimă, fără se-şi pótă sie-şî ajuta. Apoi foştii marî proprietarî mai pretutindenea şî-au comasat şi luat pămênturile lor deja de o parte, aşa că la o eventuală comasare din nou a hotarului, ei nu ar mai veni în considerare, şi poporul deci nu are motiv de a se teme de o pagubă din partea lor.

Astădî comasarea trebuesce impusă şi dusă la îndeplinire peste tot, în interesul cel mai intim al poporului român, nu numai de a-l scăpa de nisce cheltuelî marî zadarnice şi împovărătóre, dér şi pentru a-i procura *păşune şi pădure comunală* la comunele, unde nu esistă séu că au perdut'o prin desfiinţarea şi reducerea numĕróselor rozóre şi gropî adâncî, vadurî şi erosiunî de apă, secărî de bălţî, rovine şi mlăştine nefolositóre şi periciόse sănĕtăţii, carî dau loc la frigurî de baltă, şi cu punerea în valóre şi cultură a numĕróselor terenurî sterile şi puţin productive prin regularea cursurilor de apă, ficsarea şi consolidarea ripelor, prundurilor malurilor şi ponórelor.

(Va urma.)

SCIRILE DILEI.

— 2 Maiŭ v.

Turburările din Croaţia. Din *Agram* se anunţă, că advocatul *Potocsniak*, unul din conducĕtorii agitaţiunilor croate, a fost arestat şi escortat la procuratură. Arestaţi au fost şi plebanul *Jemencici* Nepomuk Ivan şi capelanul *Suster* Oscar pentru rĕspândirea de proclamaţiunî revoluţionare Ei au fost daţî pe mâna tribunalului din Agram. Din *Seghedin* se scrie, că într'una din dimineţile trecute a fost trimisă în Croaţia o mare cantitate de revolvere şi cartuşe pe séma funcţionarilor de la căile ferate din Croaţia. Vice-şpanul Unkelhäuser din comitatul Sirmiu, care locuesce n Vukovar, avisat fiind despre acésta, a rĕspuns, că nu va lua nici o dispoşiţiune, până când nu se va întâmpla scandal séu violenţă. Mercurî séra trenul, care a plecat din Fiume, ajungênd la Susak pe teritoriu croat, a fost primit c'o plóie de pietrii. Trenul fu silit se se óprescă şi nu şi-a putut continua calea, decât după o mare întârdiere. In *Susak* a fost şi o mare demonstraţie, apoi în Buccari, Meja şi Fuzina.

De la comitat. Comitetul administrativ al comitatului Braşov şi-a ţinut şedinţa ordinară lunară în diua de 11 Maiŭ sub preşedinţa fişpanului contele Ştefan *Lazar*. Relevăm din raportul vice-şpanului Dr. Frederic *Jekel* pe luna Aprilie următórele: Deces subit s'a întêmplat în cercul superior unul în hotarul comunei Cristian, unde Vasile Bêrsanu din Bran a cădut din car şi a rĕmas mort pe loc. In Codlea s'a întêmplat un cas de sinucidere, ér în Ghimbav s'a găsit în pêrĕu cadavrul unui prunc, fără se se afle vr'o crimă. In cercul inferior s'au întêmplat incendii în Feldióră, Crisbav, Apaţa şi Bod. Sinucidere s'a întêmplat una în Bod. Bóle molipsitóre sporadice, ca şi în cercul superior. Intre animale n'a fost epizootie. In oraşul Braşov au fost 5 casurî de difterie. In cercul Săcelelor starea sanitară a fost bună. In Societatea de ajutorare a muncitorilor şi servitorilor s'au înscris membrii: în Turcheş, Crisbav, Bacifalu şi Codlea. Cursul de tîmplărie şi rotărie din Feldióra a dat bune „resultate. Lăptăria din Braşov, care şî-a început lucrările în Aug. 1901, a furnisat în 1902 2,039,257 litri de lapte şi 73 713 chgr. unt. S'a încasat în 1902: 308,196 cor. Raportul mai amintesce de premiile, de câte 50 cor. acordate de ministeriul agriculturei pentru muncitorii sîrguincioşî şi credincioşî, între carî vedem şi numele lui C. *Bratu* din Săcele.

Pauperismul în Ungaria. In anul 1896 s'au licitat 15.012 moşii ţĕrănescî, în 1897: 18.857, în 1898: 18.070, în 1899: 19.930, în 1900: 25.466, în 1901: 27.502. Valórea acestor moşii a fost la 1901 de $25^1/_2$ milióne coróne. Intr'un interval de şése anî s'au vêndut aşa-dér cu licitaţie 124.821 averî libere ţĕrănescî!

Schelete de soldaţi din rĕsboiul de şépte anî. Cu ocasiunea regulării râului Wolynka lângă Strakonitz, s'au găsit dilele acestea, după-cum se scrie din Praga, resturî de cadavre de ale soldaţilor, carî s'au luptat în rĕsboiul de şépte anî. După resturile de monturî, arme şi monede, carî pórtă anul 1761, se crede, că aceştia au fost soldaţii francesî, carî fugind cu sutele din Praga, şî-au găsit mórtea în acest râu.

C. A. Rosetti.

(Din memoriile regelui Carol.)

IV.

Acest ultim articol asupra lui Rosetti va fi scurt. El va cuprinde descrierea bucuriei, pe care a simţit-o şi esprimat-o *C. A. Rosetti* în şedinţa camerei, când s'a proclamat România regat. Étă ce spun memoriile:

14/26 Martie 1881. Erî a avut loc în cameră o desbatere violentă, care ce e drept fu resolvită prin trecerea la ordinea dilei, însĕ a avut efectul că atât guvernul cât şi majoritatea corpurilor legiuitóre au hotărît imediata proclamare a regatului. Partidul conservator s'a încercat prin unul din cei mai bunî oratorî ai sĕi T. Maiorescu se aducă dovadă, că guvernul liberal şi aderenţii lui în fundul inimei lor ar nutri idealurî republicane şi că nici odată nu vor pute fi un partid al ordinei şi sprijinul dinastiei, dór ei sunt aceia, carî toleréză, ba protegiéză chiar în România nihiliştii şi alţi propovăduitorî de idei revoluţionare.

Iritaţia în urma acestor desbaterî este aşa de mare, încât adi diminéţă toţî miniştrii veniră la principe rugându-l se le permită a proclama în cameră încă adi *regatul*: majoritatea este asupra acusărilor de ierî atât de indignată, încât nu mai vré se mai aştepte nici măcar o di.

Principele îşi esprimă părerea, că ar trebui se aşteptăm înmormêntarea împĕratului în St. Petersburg, deórece însĕ miniştrii stărue şi mai departe, îşî dă în cele din urmă învoirea.

In cameră în cuvêntul îndată după deschiderea şedinţei, generalul *Lecca*: Representanţii poporului se la iniţiativa pentru proclamarea regatului, pentru a sprobi insinuaţiunea de erî a oposiţiei, că în România dinastia ar fi încă o plantă delicată. Acésta nu este aşa. In inima fie-cărui Român a prins dinastia rădăcinî tarî, ér acusările oposiţiei, că între deputaţî ar esista adversarî ai monarchiei, s'ar pute mai bine refuta prin imediata proclamare a regatului. Indată ce este vorba de dinastie, tóte divergenţele de partid dispar!

Lecca propune camerei următórea moţiune:

„Avênd în vedere o dorinţă veche a naţiunei,

„Avênd în vedere întărirea stabilităţii şi ordinei în ţeră şi pentru a da o dovadă mai mult, că în România monarchia trăesce în aceleaşî condiţiunî, ca şi în celel'alte state ale Europei şi că trebue se inspire aceeaşî încredere:

„Camera deputaţilor, în puterea dreptului de suveranitate a naţiunei,

„Proclamă pe A. S. R. principele Carol I. rege al României“.

Moţiunea se primesce cu însufleţire de nedescris şi cu unanimitate şi apoi imediat se desbate în secţiunî; în timpul cel mai scurt legea este formulată, şedinţa plenară se deschide érăşi şi generalul Lecca ca raportor, cetesce proiectul compus numai din 2 articole:

Art. 1. România este ridicată la rangul de regat, principele Carol I. ia pentru sine şi moştenitorii sĕi titlul de rege al României.

Art. 2. Moştenitorul tronului va purta titlul „principele de Corónă al României“.

Cel dintâiu, care copleşit de emoţiune ia cuvêntul, este *C. A. Rosetti*, preşedintele camerei încărunţit în idei republicane, şi dice că el a ajuns la sfîrşitul vieţii sale şi nimenî nu se póte îndoi de veritatea sentimentelor luî. Incă cu părinţii multora din cei de faţă a luptat şi suferit pentru mărirea patriei, şi decă acuma România a ajuns, ceea-ce alte popóre n'ar fi ajuns în sute de anî, acésta se póte mulţămi numai unirei poporului în tóte chestiunile naţionale, în faţa cărora divergenţele de sentimente în tot d'auna au dispărut. Un popor unit, fie orî-cât de mic, nici odată nu póte pieri. Mulţumesce provedinţei, că i-a acordat a-şi vedé încoronarea sforţărilor vieţii sale!

(In numele minorităţii a vorbit *Lahovari*, declarând că minoritatea aduce cu omagiu Corónei, şi voturile sale. Proiectul votat este dus la palat, unde îl semnéză regele, apoi la senat, unde este votat în unanimitate, ér după acea senatorii şi deputaţii cu mitropoliţii şi episcopii în frunte se duc pe jos la palat, unde regele sancţionéză proclamarea în faţa tuturor representanţilor ţerii). *A. P.*

ULTIME SCIRI.

Clujiŭ, 14 Maiŭ. Adi s'a judecat la curtea cu juraţi de aici procesul intentat d-lui Dr. *Cassiu Maniu* advocat în Clujiŭ, pe motiv de agitaţie la ură în potriva naţionalităţii maghiare, delict comis printr'un articol publicat în „Tribuna“. Preşedinte: Artur Reinbold, procuror Dr. Endes Miklós, apĕrător: fratele inculpatului d-l Dr. Iuliu *Maniu* advocat în Blaşiŭ. Inculpatul, usând de dreptul sĕu de a-se apĕra în *limba maternă*, a vorbit numai *românesce* şi a arătat greşelile făcute de interpretul Dr. Tauber Farkas. — Procurorul a invocat cunoscutele clişeurî şi a apelat la patriotismul juraţilor, cerênd condamnarea. Apĕrătorul Dr. Iuliu Maniu într'un discurs escelent a spulberat acusaţiile. La órele $12^1/_2$ s'au retras juraţii şi după o chibzuire de $1^3/_4$ au adus *verdict afirmativ*. Tribunalul condamnă pe Dr. Cassiu Maniu la **un an închisóre de stat** şi suportarea cheltuielilor. Inculpatul anunţă recurs în casaţie.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**

Dela „Tipografia A. Mureşianu" din Braşov,
se pot procura următórele cărţi:

(La cărţile aicĭ înşirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arĕtat, încă 25 banĭ pentru recomandaţie.)

Cărţi de rugăciunĭ şi predicĭ.

Micul mărgăritar sufletesc, cărticică de rugăciunĭ şi cântărĭ, întocmită mai ales pentru copiiĭ mai mărişorĭ. Legată costă 44 banĭ) + 5 b. porto).

Carte de rugăciunĭ, cererĭ şi laude întru onórea Preacuratei Fecióre Maria pentru folosul şi mângăiarea sufletelor. Preţul legat 40 banĭ (+ 5 b. porto).

Cuvêntărĭ bisericescĭ scrise de Ioan Papiu Tom. III Preţul 3 cor., plus 20 b. porto.

Cuvêntărĭ bisericescĭ de *Ioan Papiu*: tomul III cuprinde cuvêntărĭ bisericescĭ acomodate pentru orĭ-ce timp; şi pentru tóte sĕrbătorile de peste an. Pe lângă predicĭ, se mai află în text câte-o instructivă notiţă istorică privitóre la însemnătatea diferitelor sĕrbătorĭ. Fiă-care tom separat costă 3 cor. (plus 10 b. porto)

Predicĭ pe tóte Duminecile şi sĕrbătorile de peste an, de *Em. Elefterescu,* cunoscut atât de bine în cercurile românescĭ din numĕróse le sale scrierĭ. Are 250 pag. Preţul cor. 3 (+ 20 b. porto.)

Predicĭ pentru Duminecile de peste an, compuse după catechismul lui Decharbe, de *V. Christe.* Conţine predicĭ dela Dumineca XI după Rosalii până la Dumineca Vameşului. Preţul cor. 1.60 (prin postă cor. 1.70.)

Mama sfântului Augustin de Emil Bougaud, traducere de Salba. Editura d-nui prof. Dr. E. *Dăianu.* Tipografia archidiecesană din Blaşiŭ. Cartea are 31 cóle de tipar (500 paginĭ) şi este fructul ostenelelor unor laborioşĭ studenţĭ în teologie dela universitatea din Budapesta Cuvêntul „Salba ne reamintesce societatea literară cu aceiaşĭ nume a teologilor din seminarul desfiinţat „S-ta Barbara" din Viena, căreĭ societăţĭ îi mulţumim publicarea Fabiolei şi a unei pĕrţĭ din catechismul cel mare a lui Deharbe. Traducĕtorii ne ofer o lectură edificătóre în stil îngrijit, tiparul curat, hârtia bună. Preţul unui esemplar legat elegant în pânză este 4 coróne (+ 30 b. porto.) Un esemplar broşat 3 coróne (+ 30 b. porto).

„Cartea Durerii" de Emil Bougaud, tradusă din originalul frances de Iacob *Nicolescu,* editura lui Dr. E. *Dăianu.* Timişóra 1895. O cărticică de mângăere sufletéscă, care costă legată 3 coróne (plus 10 banĭ porto).

„Cuvêntărĭ bisericescĭ de Massillon" traduse din originalul frances de *Ioan Genţ* protopop gr.-cat. român al diecesei de Oradea-mare. — Deja la 1898 a apărut în Oradea-mare cartea cu titlu de mai sus care cuprinde 17 predicĭ de ale vestitului orator eclesiastic frances. Predicile sunt împărţite de traducĕtor după *anul bisericesc rĕsăritén,* şi fie-care este pusă la acea Dumineca séu sĕrbătóre, cu a căreĭ evanghelie se potrivesce predica. Un volum elegant de peste 400 paginĭ în 8° cu portretul luĭ Massilon. — Traducerea se distinge printr'un limbagiŭ ales. — *Preţul 5 coróne* (6 Leĭ 50) plus 30 banĭ porto.

Cuvêntărĭ bisericescĭ pre serbătorile de preste an scrise de Ioan Papiu. Preţ. 3 cor. (pl. 30 b. porto.)

Cuvêntărĭ funebralĭ şi iertăciunĭ din autorĭ renumiţĭ, prelucrate de *Titu Budu.* Tom. II. preţ. 2 cor. (plus 20 b. porto.)

Cursul la bursa din Viena.

Din 14 Maiŭ n. 1903.

Renta ung. de aur 4%	121.25
Renta de coróne ung. 4%	99.55
Impr. căil. fer. ung. în aur $3^1/_2$%	92 15
Impr. căil. fer. ung. in argint 4%	99.20
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	92.25
Bonurĭ rurale ungare $3^1/_2$%	202.—
Bonurĭ rurale croate-slavone	157.—
Impr. ung. cu premii	100.65
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	100.45
Renta de argint austr.	121.25
Renta de hârtie austr.	101.10
Renta de aur austr.	93.40
Losurĭ din 1860.	153.—
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	16.53
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	732.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	672 —
Napoleondorĭ	19.06
Mărcĭ imperiale germane	117.12$^1/_2$
London vista	239.70
Paris vista	95.25
Rente de coróne austr. 4%	95.32$^1/_2$
Note italiene	—.—

Cursul pieţei Braşov.

Din 15 Maiŭ n. 1903

Bancnot rom.	Cump.	18.90	Vênd.	18 94
Argint român.	„	18.70	„	18.80
Napoleond'orĭ.	„	19.—	„	19 04
Galbenĭ	„	11.20	„	11.30

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.